

Bevezetés

E könyv célja, hogy többet várjunk az építészettől. Házakban élünk, irodákban dolgozunk, a gyerekeink iskolába járnak. Az épületek nem csupán háttérrel adnak életünkhöz, hanem formálják is azt; meghatározzák, mit látunk és hogyan.

Az építészet hatással van mindennapi hangulatunkra, ami nem meglepő, hiszen sok időt töltünk „a négy fal közt”: az átlag amerikai például idejének 90%-át. Számtalan épületben azonban kevés a természetes fény, alacsony a belmagasság, és a tervezés során teljesen figyelmen kívül hagyják az ember személyes, társadalmi és környezeti igényeit.

Nem szükségszerű, hogy így legyen. A kezünkben van a megoldás kulcsa: egyszerűen csak magasabb elvárásokat kell támasztanunk az épületeinkkel szemben.

Az építészeti forradalom már elkezdődött. Az átlagembert soha nem érdekelte annyira ez a téma, mint manapság. Ez leginkább annak köszönhető, hogy elindult egy párbeszéd a közösségi médiában. Világszerte 1,75 milliárd okostelefont használunk, ami alapjaiban írta át az építészethez fűződő viszonyunkat. Ma már bárkiből válhat épületfotós; a közösségi oldalakon megosztott fényképek kiszabadítják az épületeket földrajzi elhelyezkedésük fogságából. Új szintre emelkedik a nyilvánosság szerepe. Példa nélküli az a közvetlenség, amellyel az építészet

felé fordulunk, és a témáról folytatott globális párbeszéd rohamosan bővül.

A kommunikációs forradalom közepette bátran méltatjuk és bíráljuk saját, épített környezetünket, akár olyan sommás vélemények formájában, mint: „Jaj, ez rém cuki!” vagy: „Ettől a helytől kiráz a hideg”. Ennek a visszacsatolásnak köszönhetően az építészet már nem kizárólag a szakértők és a kritikusok hatásköre – átkerült azokhoz, akik leginkább számítanak: a felhasználókhoz. Elkezdtük nyilvánosan „lájkolni” és utálni a helyeket. Az építészek valós időben ismerhetik meg a véleményünket, ami lehetővé teszi (és néha kényszeríti is őket), hogy olyan új ötletekkel és megoldásokkal álljanak elő, amelyek választ adnak korunk legégetőbb társadalmi és környezeti kérdéseire.

Ebben az új világban a tervezőknek többé nem kell egyetlen kor stílusához ragaszkodniuk. Ma nem arra vágynak az emberek, hogy a seattle-i könyvtár ugyanúgy nézzen ki, mint a nagymamájuk idejében a New Jersey-i. Még az építészettörténészek sem tudják, mi történik pontosan, mert minden olyan gyorsan változik. Az építészet jövője tomboló szélvihar, és a kísérletezések nyomán teljesen átrendeződnek a régi, hagyományos keretek.

E könyv szerzője partnernek tekinti a nyilvánosságot az építészet területén. Úgy véli, az épületek és az alkotók felé irányuló kérdéseinkkel új jövőt teremtünk, amely alapjaiban más lesz, mint a ma ismert világ. A könyvben felvetett problémák némelyike elsőre talán bugyutának tűnhet. Mi lenne, ha egy téhen építené a házunkat? Úszkálhatunk-e a kakiban? Élhetünk-e a Holdon? De kétszáz évvel ezelőtt még az tűnt örülségnek, hogy lakhatunk-e a fellegekben, vagy szükségünk lehet-e nyáron pulóverre. Ma, a liftek és a légkondicionálók korában nem kérdés, hogy lehetséges a felhők között élni, és a legnagyobb

hőségben is elkélhet egy meleg holmi. Fogósabb, fantáziadúsabb kérdéseket kell feltenni.

Az építészek tudják, hogyan tervezzenek zöldebb, okosabb és barátságosabb épületeket, és ma már a nagyközönség is partner ebben. Íme, száz példa arra, hogyan kívánhatunk magunknak még jobb, élhetőbb épületeket.

Hogyan választottuk ki az épületeket?

A könyvben bemutatott több mint száz projekt egy nagyobb gyűjtemény része. A legérdekesebb és legrelevánsabb építészeti munkákból válogattunk, tudományosnak nem nevezhető, szigorúan szubjektív szempontok alapján. Minden földrész és rengeteg épülettípus képviselteti magát: kicsik és nagyok, konceptuálisak és megvalósultak. Több mint ötezer Architizer A+ díjra jelölt alkotás közül választottuk ki az itt következő százat, a kiegészítő szövegek pedig alapos kutatások, beszélgetések és személyes tapasztalatok eredményeként születtek.

A VILÁG VÉGÉN

Az emberiség vágya, hogy felfedezze és belakja a szélsőséges adottságú területeket is, fontos kérdéseket vet fel. Hogyan maradhatnak életben a kutatók a sarkvidéki táborhelyeken? Hol húzhatják meg magukat a természetbúvárok, amikor rénszarvasokat kémlelnek a norvég tundrán? Hogyan népesíthetik be egyszer gyermekeink a Marsot?

1 Élhetünk-e a Föld legzordabb vidékén?

Hagyjuk a végtelen világűrt, a tudósok számára itt, a Földön is akad felderítetlen terület. Ez a mobil bázis bolygónk legdélebbi kutatóállomása, amely az antarktiszi Brunt-jégmezőn található. Egy brit kutatócsoport, a British Antarctic Survey dolgozik itt. Az építmény hatalmas sítalpakra emlékeztető, hidraulikus lábainak köszönhetően nagyobb viharok után képes „kimászni” a hóból; amikor pedig felmelegszik az idő, és a jég a tenger felé húzódik, a modulokat leeresztik a sítalpakra, és új helyre vontatják. Az űrhajó formájú állomás látványos megjelenésével is felhívja a figyelmet a sarkvidéki klímakutatás fontosságára.

A jó tervezés élet-halál kérdése.

Halley VI kutatóállomás, Déli-sark. | HUGH BROUGHTON ARCHITECTS ÉS AECOM
A BRITISH ANTARCTIC SURVEY SZÁMÁRA ÉPÍTETTE A GALLIFORD TRY

2 Milyen az építészet háromezer méter fölött?

Ez az osztrák síház 3440 m magasan a tengerszint fölött található, és kizárólag felvonóval közelíthető meg. Megjelenése összhangban áll a természeti környezet nyers vizualitásával és fizikai erőivel. A végtelennek tűnő üvegfelület csaknem 360°-os panorámát nyújt, a padlózat és a mennyezet pedig a különleges tervezésnek köszönhetően ellenáll az elemeknek és a jelentős hőmérséklet-ingadozásnak.

A legnagyobb építész a természet.

Wildspitzbahn, Tirol, Ausztria | BAUMSCHLAGER HUTTER PARTNERS

3 Vezet-e út a felhők közé?

Ez a kilátó a Trollstigen, vagyis a trollok útja fölött lebeg. A hegyvidéki túraútvonal a norvég fjordok mélyén, a meredek, szinte függőleges hegyoldalakon kígyózik, a kilátó pedig egy lenyűgöző kiszögellésen kapott helyet. Ide eljutni és itt építkezni kizárólag nyáron lehet, de az építményeknek egész évben dacolniuk kell a szélsőséges időjárással. Az út kecsesen kanyarog a vad tájban, ám erős alapját nagy körültekintéssel tervezték, hogy ellenálljon Norvégia zord viszonyainak.

A legjobb építészeti alkotások elfeledtetik, milyen kemény munka árán jöttek létre.

Trollstigen országos túraútvonal, Trollstigen, Norvégia | REIULF RAMSTAD ARKITEKTER

4 Mit csinálnak egész nap a rénszarvasok?

Hegymászóösvény vezet fel erre a lélegzetelállító leshelyre, ahonnan csodás kilátás nyílik a Közép-Norvégián végighúzóódó Dovrefjell hegyvonulatra, ahol Európa néhány utolsó, vadon élő rénszarvascsordájának élőhelye található. A masszív menedékházban felmelegedhet az utazó, miközben kedvére gyönyörködhet a helyi rénszarvas-populációban. Az építmény az anyagok kontrasztjának iskolapéldája: a nyersacélból és üvegből készült, merev külső váz lágy vonalú fabelsőt ölel körül, amely a környező, szél és víz koptatta sziklák formáját idézi.

Az építészet megjutalmazza a kalandorokat.

Tverrfjellhytta rénszarvasles, Hjerkind, Norvégia | SNØHETTA

5 Hívhat-e zarándoklatra a modern építészet?

A Ruta del Peregrino zarándokút több mint 115 km hosszan kanyarog a Jalisco-hegységben. Minden évben közel kétmillió ember teszi meg a fáradságos utat, hogy lerója tiszteletét a talpai Szűzanya előtt. Ez a kilátó egyike annak a kilenc építménynek, amelyek menedékként és mérföldkőként szolgálnak az utazóknak, és alkalmi látogatókat is vonzanak. A libikókához hasonló egyensúlyi szerkezetű épület gyönyörű keretbe foglalja a magaslati pontról elének táruló tájat, és pillanatnyi enyhülést nyújt az ösvény zord körülményei közt.

Az építészet segít megtenni a nagy utat.

Ruta del Peregrino, „Kereszt” kilátó, Jalisco-hegység, Mexikó | ELEMENTAL

6 Miről álmodhatunk a sarki fény alatt?

Ez a luxushotel Izland túlvilági tájképét használja, hogy megteremtse vendégei számára a tökéletes kikapcsolódás élményét. Az építészek nagy körültekintéssel választották ki a helyet, ugyanis a legendák szerint óvakodni kell attól, hogy megzavarjuk a közeli, barlanglakó elfek nyugalját. Környezetvédelmi szempontokat szem előtt tartva rengeteg újrahasznosított anyaggal dolgoztak, gumibroncsokból készültek a mosdókagylók, lávából a lámpák. A szinte korlátlan, mégis fenntartható melegvíz-ellátást egy 190 °C-os hőforrás biztosítja, amelyet a közeli vulkán fűt. Amikor leszáll az éj, megjelenik a semmihez sem fogható, égi tünemény.

Az építészet képes közel hozni a világmindenség titkait.

ION luxuskalandhotel, Þingvellir Nemzeti Park, Izland | MINARC

7 Állhat-e lábujjhegyen egy épület?

E lakatlan vidék kis kunyhóinak vonzereje a sivatagi elszigeteltség élményében rejlik. Az építészek a 20 m²-es, EcoLoft hotelszobákat nem hagyományos módon, a talajra tervezték, hanem karcsú acél-oszlopok segítségével a föld fölé emelték. A házikók szétszórta, festői összevisszaságban helyezkednek el, akár a sziklatömbök.

Az ökoturizmushoz ökoépítészet kell.

Encuentro Guadalupe, Alsó-Kalifornia, Mexikó | GRACIA STUDIO

8 Tud-e egy iroda a vízen lebegni?

Az Arctia Shipping szállítmányozási kft. székhelye egy vízen lebegő irodaépület, amely tökéletesen belesimul a környezetébe, a Katajanokka kikötőjében állomásozó jégtörők sokaságába. Úgy alakították ki, hogy ellenálljon az extrém hidegnek. A fekete acél homlokzatú, hosszúkás épület a hajók fekete törzsére emlékeztet, míg a belső tér lakkozott fafelületei a régi hajóépítő-hagyományokat idézik.

Ha egy épület képes lebegni a vízen, akkor egy egész város is.

Arctia Shipping központ, Helsinki, Finnország | K2S ARCHITECTS

9 Segíthet-e egy földkarcoló elérni a csillagokat?

A chilei Atacama-sivatagban található óriástávcső a világ egyik legnagyobb és legfejlettebb csillagászati berendezése. Az Európai Déli Obszervatórium úttörő jelentőségű létesítményében a kutatók szélsőséges klimatikus körülmények között – erős nap-sütésben, rendkívüli szárazságban, földrengések közepette – dolgoznak, ezért olyan szállásra van szükségük, amely biztosítani tudja számukra a megfelelő pihenést és regenerálódást két műszak között. Ez a hosszan elnyúló hotel remek pihenőhely azok számára, akik huzamosabb időt töltenek ezen a gyönyörű, de embert próbáló vidéken.

A tudomány fejlődéséhez egészséges kutatók kellenek.

Európai Déli Obszervatórium Hotel, Cerro Paranal, Chile | AUER WEBER

10 Élhetünk-e a Holdon?

Amikor majd az emberiség átköltözik a Holdra, szükség lesz a gamma-sugárzás elleni védelemre. Ez a négyszemélyes lakhely az óriási hőmérséklet-ingadozás és a meteoritok elől is menedéket nyújt. A felfújható kupolák sajátos formát adnak az építménynek. A napenergiával működő robotok 3D-s nyomtatóval előállított holdporral (regolittal) vonják be a kupolák felszínét, amelyből magától összeálló, ultrakönnnyű védőburok képződik. Már elkészítették az építmény másfél tonnás modelljét, és a kisebb modulokat vákuumkamrában tesztelték. Hamarosan felállítják az első épületet a Hold déli sarkán.

A kreatív építészet elrugaskodik a földtől.

3D-s nyomtatóval készült holdlakások (látványterv) | FOSTER + PARTNERS,
EGYÜTTMŰKÖDÉSSEN AZ EURÓPAI ŰRÜGYNÖKSÉGGEL